

3. Vídeňští velikáni

podporovali jansenistické snahy a založili a přivedli v Rakousku k moci tereziánský reformní katolicismus.

Gerhard van Swieten – nar. 1700 Leydenu - + 1772 Wien,

Nizozemí, studium patologie UNI Leyden – kalvínská, výborný žák prof. Boerhave, ač skvělý žák svého profesora na UNI v Leydenu (kalvínská) – nemohl se stát nástupcem katolík, bojující proti protestantismu, ctitel přísné církevní katolické kázně,

1744 **Marianna** – sestra MT a manželka Karla Lotrinského – místopředsedkyně v Belgii - nemoc po porodu mrtvého dítěte, povolán proslulý lékař Swieten z Nizozemí, nemohl pomoci,

1745 **S** pozván MT do Vídně – prostředkuje vyslanec v Bruselu V. A. Kaunic.

MT vítá **S** obratnost, otevřenost, ustanovuje jej studijním ředitelem LF UNI Wien, reformátor škol, výchovy i církevních reforem – ZAKLADATEL MODERNÍHO RAKOUSKÉHO VYSOKÉHO ŠKOLSTVÍ A JOSEFINISMU, nelze uskutečnit reformu při převládajícím vlivu jezuitů

Swieten obstarával ne-jezuity zpovědníky i ostatním členům habsburské rodiny (velkovévoda Maximilián – AEPC Köln – František Ruschitzka – farář u sv. Petra Wien; Marie Antoineta – belgický abé Jean de Termé; arcivévodkyně Karolina – královna neapolská – sudetský Němec abbé Gürtl – světící EPC Tiene.

Censurní komise Gerhard van Swieten – snaha z ní vyloučit jesuity, Haugwitz jim chtěl ponechat alespoň filosofické a teologické knihy, Swieten proti, sám převezme filosofické, teologické nechť převezme AEPC Wien **Migazzi**, **MT** souhlasila a žádala ustanovení revizní komise – v ní jezuité a předseda některý rada dolnorakouského zemského úřadu – vize naděje na spolupráci,

1748 Montesquie: *L'esprit des lois* - povoleno

1753 se předsedou stal hrabě **Schrattenbach** – přítel jezuitů. 1758 střet Schratzenbach x Swieten, Schratzenbach resignuje a Swieten přebírá předsednictví.

1763 - Febronius – *De statu ecclesie* – Střet Swieten – Migazzi – povolena

1764 - odstraněn z komise poslední jezuita

1765 – se Swieten vzdává censury periodických spisů – stále problémy se Schratzenbachem

1771 – se Swieten vzdává předsednictví censurní komise

Císařovna při své zbožnosti práci CK pečlivě sledovala

Swieten nedopustil, aby byly povolené lehkomyšlné, oplzlé, křesťanství a církvi nepřátelské knihy, zamítl řadu děl Voltairových, někdy i střet s MT.

Ignác Müller (1713 Feldsberg rakouko-moravská hranice, syn starosty, +1782)

milá zbožná povaha,

1760 proboštem augustiniánského KL u sv. Doroty Wien, nedělní večerní schůzky vídeňských velikánů na probošství,

1767 se stává mimořádným zpovědníkem Marie Teresie, nuncius **Visconti** v tom vidí špatné znamení pro jesuity, Řím nabádá císařovnu ať z tohoto vlivu vymaní

1778 těžká nemoc, MT jej navštěvovala – dokonce ošetřovala, on ji doprovázel při jejím úmrtí.

Nedělní večery u sv. Doroty – schůzky kruhu vídeňských velikánů – mnoho účastníků i nuncius Visconti, i papežský zástupce Gallepi, celý Swietenův kruh, zde právě založena rakouská církevní reforma 2. poloviny 18. St,

Ambrož von Stock - Ambros Simon Stock, SJ. (-1772) – studoval na Germaniku v Římě, již zde se prostřednictvím dominikána Salleriho setkává s jansenismem, 1734 návrat do Vídně - kanovníkem u sv. Štěpána, později proboštem u sv. Petra, světitel biskup vídeňský - titulár v Resanu. Spřátelení s GvS, snaha o reformu Teologické fakulty.

Karel Antonín Martini – původem z jižních Tyrol, oslněn italským katolickým osvícenstvím – Muratori, 1754 profesorem přirozeného a římského práva, podíl na osvícenské kodifikaci práva vliv na výchovu **Josefa II. i Leopolda II.**, jako dvorní a státní rada patřil k nejvyšším správním úředníkům

Čeští příznivci vídeňských velikánů:

Baron Karl Kresl

Opat Rautenstrauch